

rely`gy`ya: opredeleny`e y` kry`ty`chesky`e razmyshleny`ya nad kry`ty`cy`z`mom y`nterpretacy`y` [Электронный ресурс]. – Rezhy`m dostupa:<http://gefter.ru/archive/10519>

2. Nersesyancz V. S. Fy`losofy`ya prava: y`story`ya y` sovremennost` / V. S. Nersesyancz // Fy`losofy`ya prava// G. F. Gegel`. – M.: Мысль, 1996. – s. 15–32.

3. Raushny`ng G. Govory`t Gy`tler. Zver` y`z bezdny / G. Raushny`ng; per. s nem.; pod red. A.Egazarova. – M.: «MY`F», 1993. – 381 s.

4. Geffernen M. Znachennya Yevropy`. Geografiya ta geopolity`ka / M. Geffernen; per. z angl. – K.:DUX I LITERA, 2011. – 464 s.

5. Mussoly`ny` B. Doktry`na fashy`zma [Электронный ресурс]. – Rezhy`m dostupa:
[//pp.scr.kz/index.php/http:lib.misto.kiev.ua/POLITOLOG/MUSSOLONI/mussol.txt](http://pp.scr.kz/index.php/http:lib.misto.kiev.ua/POLITOLOG/MUSSOLONI/mussol.txt)

6. Эко У. Pyat` эссе на тему эты`ky` / У. Эко. – SPb.: «Sy`mpozy`um», 2002. – 158 s.

7. Wippermann W. Europäischer Faschismus im Vergleich (1922 – 1982) / W.Wipperman.- Frankfurt a. M.: Suhrkamp,1983. - 240 s.

8. Ushakov V.B. Ushakov V.B. Vneshnyaya poly`ty`ka gy`tlerovskoj Germany`y` / V.B. Ushakov. – M.: Y`zd. – vo Y`MO, 1961. – 271 s.

9. Hitler A. Mein Kampf / A. Hitler. - München: Zentralverlag der NSDAP, Franz Eher Nachvolger, 1934. - 726 s.

10. Fest Y`. Gy`tler: By`ogrfy`ya: per. s nem. A. Fedorova. / Y`. Fest. – T.1. – Perm`: Kul`turnyj centr «Aletejya», 1993. – 368 s.

***Рецензент:** Мілова М.І., д.політ.н., професор кафедри політології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.*

24.10.2014

УДК 323:004.73:316.32

Недбай В'ячеслав

СОЦІАЛЬНА СПЕЦИФІКА ВІРТУАЛЬНИХ МЕРЕЖЕВИХ СПІВТОВАРИСТВ

Стаття присвячена аналізу різних точок зору щодо понять:

«віртуальне суспільство», «соціальні мережі», з'ясування питань щодо ролі Інтернету в процесах створення соціального капіталу у віртуальних співтовариствах. Визначається, що в результаті ускладнення суспільної поведінки збільшуються інформаційні потреби людей. Інформація перетворюється на масовий продукт. Зазначається, що інформаційні технології та насамперед Інтернет наділили віртуальні співтовариства широкими можливостями. По суті поряд із традиційним простором сформувався віртуальний простір людської життєдіяльності. Зроблено висновок про те, що нова, віртуальна, форма соціального згуртування, створюючи різноманітні форми віртуальних співтовариств, підтримує та виводить на новий рівень надзвичайну мобільність сучасної людини та кардинально трансформує традиційне розуміння місця розташування у створенні соціальних структур.

Ключові слова: віртуальні співтовариства, інформаційні технології, засоби масової комунікації, Інтернет, соціальні мережі.

Недбай Вячеслав

СОЦИАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА ВИРТУАЛЬНЫХ СЕТЕВЫХ СООБЩЕСТВ

Статья посвящена анализу различных точек зрения на понятия «виртуальное общество», «социальные сети», уяснению вопросов, касающихся роли Интернета в процессах создания социального капитала в виртуальных сообществах. Определяется, что в результате усложнения общественного поведения увеличиваются информационные потребности людей. Информация превращается в массовый продукт. Отмечается, что информационные технологии и, в первую очередь, Интернет наделили виртуальные содружества широкими возможностями. По существу рядом с традиционным пространством сформировалось виртуальное пространство человеческой жизнедеятельности. Сделан вывод о том, что новая, виртуальная, форма социального сплочения, создавая разнообразные формы виртуальных содружеств, поддерживает и выводит на новый уровень чрезвычайную мобильность современного человека и кардинально трансформирует традиционное понимание места расположения в создании социальных структур.

Ключевые слова: виртуальные сообщества, информационные

технологии, средства массовой коммуникации, Интернет, социальные сети.

Nedbay Vyacheslav

SOCIAL SPECIFICS OF VIRTUAL NETWORK COMMUNITIES

The article is devoted to the analysis of different points of view in relation to concepts «virtual society», «social networks», finding out of questions of the Internet role in processes of creation of social capital in virtual communities. It is determined that the informative necessities of people increase as a result of complication of public conduct. Information grows into a mass product. Marked, that information technologies and first of all Internet had provide virtual communities by the wide possibilities. Essentially next to traditional space the virtual space of human vital functions was formed. Drawn conclusion that the new, virtual, form of the social rallying, creating the various forms of virtual concords, supports and led to a new level extraordinary mobility of modern man and cardinaly transforms the traditional understanding of place of location in creation of social structures.

Keywords: virtual communities, information technologies, facilities of mass communication, Internet, social networks.

Постановка проблеми. Віртуальні мережеві співтовариства – це те, що в соціальному плані відрізняє Інтернет і аналогічні цифрові мережі від інших засобів масової комунікації – таких як телефон, телеграф, радіомовлення, телебачення тощо. Їх важливість в житті сучасного інформаційного суспільства складно переоцінити, що робить вкрай актуальною проблему визначення специфіки «цифрових» співтовариств порівняно з традиційними способами соціального згуртування.

Мета статті – визначити зміст поняття «віртуальні співтовариства» та їх роль як нової форми суспільної самоорганізації в епоху інформаційного суспільства. Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання: проаналізувати наявні точки зору щодо поняття віртуального суспільства; з'ясувати, що являють собою соціальні мережі, виявити роль Інтернету в процесі створення соціального капіталу у віртуальних співтовариствах.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Означена

проблематика розглядається у працях Г. Рейнгольда, Б. Веллмана, Б. Берковіц, Ш. Рафаети, Г. Равида, В. Сороки, С. Бондаренка, С. Туронка та ін.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Характеризуючи комунітарний потенціал Інтернету, С. Туронк розрізняє 1) інструментальну роль Інтернет – технологій, що відкривають нові можливості відродження реальних громад, і 2) «віртуальні громади», які не мають аналогів у реальному світі, що зароджується й розвивається виключно в межах кіберпростору [1, с.60].

Деякі дослідники є прихильниками застосування Інтернет-технологій як практичний й ефективний інструмент громадянської освіти та суспільної ініціативи. Інші ж, більш радикально налаштовані дослідники вважають, що Інтернет здатний у принципі змінити структуру та форми суспільної самоорганізації, замінити застарілі, географічно обмежені громади новими, віртуальними громадами, які переборюють традиційні обмеження часу, простору, державних кордонів, мовних перешкод тощо (при цьому однак, звертається увага на відсутність соціальної солідарності в подібних громадах, а також на дух соліпсизму, породжуваний віртуальною реальністю, що стримують процес общинного будівництва [1, с.60-61]). С. Туронк виокремлює низку факторів, які обмежують комунітарні перспективи «віртуальної громади».

Отже, це:

- анонімність (найважливіший атрибут Інтернет-комунікацій), що за самою своєю природою є несприятливим середовищем для виникнення таких общинних якостей, як взаємодовіра, взаємоповага, взаємовідповідальність;

- соціальний тиск – невловимий нормативний ресурс спілкування вічна-віч, що відіграє найважливішу роль у розвитку соціальної солідарності та відповідальності членів реальної громади; механізми «прагнення до заохочення» й «уникання осуду», що лежать в основі цього ефекту, не мають прямого зв'язку зі змістом інформаційного обміну між індивідами і мають значною мірою ірраціональний характер;

- абсолютна легкість зміни кола спілкування, нестабільність взаємозв'язків, плинність персонального складу яких має природні географічні, інституціональні обмеження.

Як пише С. Туронок, якості ці не те щоб повністю відсутні в Мережному просторі, але їх дефіцит відчувається досить гостро саме в тих віртуальних громадах, які не мають реальних взаємозв'язків поза Інтернетом. Вони присутні достатньою мірою в тих реальних співтовариствах, які використовують мережні технології як додатковий засіб комунікації: наукові, професійні співтовариства, групи друзів тощо. [1, с.61].

Чому користувачі Інтернету вступають у віртуальні співтовариства? Очевидно, що користувачі, орієнтовані на вирішення практичних проблем, розглядають вступ у віртуальне мережне співтовариство як можливість перебувати в інформаційному середовищі разом з акторами, компетентними у відповідній проблематиці. Як писав Г. Рейнгольд, «Віртуальні суспільства автоматично не виникнуть і не виростуть через те, що власники ресурсу просто додадуть форум або кімнату для бесіди на відповідній сторінці всевітньої павутини. Зусилля, які привертають увагу людей і стимулюють їхнє бажання брати участь у дискусіях у кіберпросторі, повинні бути націлені насамперед на те, щоб об'єднати людей. Кваліфіковане сприяння, добре продумані суспільні контакти, соціальні механізми й матеріали мультимедіа для знайомства з новинками у використанні медіа – це і є «суспільна інфраструктура», необхідна для успіху в побудові віртуального співтовариства, тепер, коли інструментальні засоби стали доступними» [2, с.46].

Останнім часом у науковій літературі багато приділяється уваги позитивній ролі Інтернету в процесі створення соціального капіталу у віртуальних співтовариствах. У зв'язку з цим стає логічним проаналізувати поняття «соціальні мережі», що стало популярним.

Як вважають Б. Веллман і Б. Берковіц, соціальна мережа – це множинність членів суспільної системи, а також сукупність зв'язків між ними. Поведінка індивідів, включених у мережу, визначається радше структурним тиском, ніж особистими установками [3, с.20].

Соціальні мережі задають обсяги інформації, необхідні й доступні індивідам при прийнятті рішень. При цьому мережі різної щільності порізного впливають на політичну поведінку. Чим «густіша» горизонтальна мережа (що об'єднує індивідів із приблизно рівними ресурсами і статусом), тим політично однорідніший її склад. Розріджені горизонтальні мережі зазвичай більш гетерогенні в

соціальних і політичних відносинах. У них легше знаходять притулок неконвенціональні політичні погляди і норми поведінки [4, с.152].

У групах, об'єднаних щільними соціальними зв'язками, важливу роль відіграють персональні контакти. Персональний вплив проникає глибше, ніж безособистісний, і навіть якщо інформація, отримана в ході такого контакту, викликає опір (оскільки розходиться із поглядами реципієнта), зломити цей опір при безпосередньому спілкуванні набагато простіше, ніж через ЗМІ [5, с.276].

Включеність у соціальні мережі змушує людей прислухатися до чужої думки й підкорятися чинним нормам, у чому, власне, і проявляється солідарність із групою. У процесі соціалізації групові норми настільки глибоко засвоюються індивідом, що вже не здаються йому чимось нав'язаним ззовні.

Як відомо, в результаті ускладнення суспільної поведінки збільшуються інформаційні потреби людей. Інформація перетворюється на масовий продукт. Зростаючу потребу в інформації починають відчувати не тільки керівники, але й мільйони громадян. Це пов'язано з децентралізацією (підвищенням ступеня свободи індивідуумів, соціальних груп і регіонів) сучасного суспільства, коли найважливіші рішення про свою поведінку індивідууми й організації приймають самостійно, незалежно від центральної влади.

Як вважає Е. Поппер, така самостійність є характерною рисою відкритого суспільства, яку можна використовувати для його визначення. Децентралізація поступово переростає в масову «демократію участі», основу якої становить численний середній клас, який пред'являє, через свою численність, основний попит на релевантну інформацію [6,с.118]. Таким чином, дослідники дійшли необхідності вивчення особливостей інформаційного середовища й когнітивних здібностей виборця. Природно, що роль інформації в прийнятті рішень політичними акторами ніколи не ставилася під сумнів, водночас стала зрозумілою важливість вивчення механізмів інформаційного впливу.

На думку Ш. Рафаелі, Г. Равида, В. Сороки, соціальні мережі є істотним елементом віртуального соціального капіталу: «Ми стверджуємо, що читання та реєстрація у форумі створюють соціальну систему, всі учасники якої, і активні, і пасивні, здобувають соціальний капітал шляхом одержання доступу до потрібної інформації, а також вивчаючи соціальні

норми, прийняті у віртуальному співтоваристві й за допомогою знайомства з активними учасниками. Як вважають дослідники, віртуальний соціальний капітал співтовариства – це «сукупність особливостей соціальної системи, створеної в результаті діяльності віртуального співтовариства, що призводить до розвитку загальних соціальних норм і правил, які допомагають взаємовигідному співробітництву»[7]. Р.Патнем вважає, що «За аналогією з фізичним і людським капіталом, втіленим у знаряддях праці та навчанні, які підвищують індивідуальну продуктивність, «соціальний капітал» утримується в таких елементах громадської організації, як соціальні мережі, соціальні норми й довіра (networks, norms and trust), що створює умови для координації й кооперації заради взаємної вигоди» [8].

Інформаційно-комунікаційні технології, впливаючи майже на всі сфери громадського життя, сприяли розвитку й становленню нових форм співтовариства – віртуального, он-лайн, співтовариств віртуального простору або кіберпростору, де користувачі різних телекомунікаційних мереж здійснюють соціальні комунікації. Термін «кіберпростір» був уперше запропонований американським письменником Вільямом Гібсоном в 1984 р. у романі «Neuromancer» [9]. Термін описує віртуальний простір, у якому циркулюють електронні дані й здійснюються процеси електронної комунікації. На думку німецького дослідника Оскара Шмідтке, кіберпростір – це «сфера машинних процесів комунікації, в якій комунікаційні процеси здійснюються настільки незалежно, що комуніканти звільнені від необхідності зустрічатися фізично» [Цит. за: 10].

Як результат цього в кіберпросторі сформувалися співтовариства людей, які живуть, наприклад, на відстані один від одного, але об'єднані спільними інтересами. Ці співтовариства виникають і зникають, стають потенційними або знову актуалізуються. На місці структур, що розпадаються, виникають нові групи й структури, які утворюються на різних підставах та відрізняються за ступенем згуртованості, стійкості, тривалості існування. Індивіди (користувачі Інтернету), які входять до них, об'єднані загальними настроями, поглядами, ставленням до тих або інших соціальних інститутів. Виникаючи спонтанно, а іноді під впливом тих або інших лідерів, а, можливо, й різних структур, зокрема органів влади, ці віртуальні співтовариства не обмежуються лише спілкуванням. Вони змінюють вигляд соціальних і політичних дебатів за досить широким

колом питань. Поряд із цим, використовуючи методологію флешмобів (спонтанно виникаючих з використанням інформаційних технологій тимчасових об'єднань людей) і перетворюючись на співтовариства дії та розвитку, вони чинять часом істотний вплив на соціально-політичні процеси.

Як пише відомий дослідник віртуальних співтовариств С. Бондаренко, «Соціальна система кіберпростору видається системою зв'язків між соціальними суб'єктами, до яких належать віртуальні мережні співтовариства, окремі користувачі та групи користувачів, які самовизначаються через відносини один до одного (зокрема й через відносини до контенту, представленого в кіберпросторі). Соціальна система кіберпростору має свою структуру, що не визначається через характеристики окремих користувачів. Ця структура детермінована процесами створення, поширення, споживання інформації, нормами мережної етики та процедурами взаємодії з офлайн-структурами» [11].

Інформаційні технології та насамперед Мережа наділила віртуальні співтовариства широкими можливостями. По суті поряд із традиційним простором сформувався віртуальний простір людської життєдіяльності. Проникаючи в усі сфери людської активності, віртуальні співтовариства, які ще кілька років тому існували у вигляді віртуальних форумів і представляли всього лише «дискусійні зали», перетворились у цей час на реальні осередки людської життєдіяльності. Грунтуючись навколо спеціалізованих порталів, ці співтовариства по-новому «організують» дедалі більшу кількість різних сторін життя людини. Що ж таке «віртуальне співтовариство»?

Термін «віртуальне співтовариство» введений у 1993 р. Говардом Рейнгольдом – американським дослідником соціальних відносин у Мережі – у книзі «Virtual Community». Цей твір є одним із найбільш часто цитованих і авторитетних видань з віртуальних співтовариств, і Говард Рейнгольд вважається одним з найбільш видатних експертів у цій галузі знання. У своїй книзі Рейнгольд обговорює різні приклади комунікацій між членами соціальних груп на базі електронних розсилок, новинних списків, багатокористувацьких співтовариств тощо.

Г. Рейнгольд дає таке визначення віртуальним співтовариствам: «Віртуальні співтовариства є соціальними об'єднаннями, які

виростають із Мережі, коли група людей, відчуючи необхідні людські емоції, підтримує відкрите обговорення досить довго для того щоб сформувати мережу особистих відносин у кіберпросторі» [Цит. за: 12,с.8]. Г. Рейнгольд стверджує, що віртуальні співтовариства мають як схожі, так і відмінні риси від фізичних співтовариств. На його думку, в міру занурення у віртуальне середовище, віртуальне співтовариство міцно улаштувалося в його реальному світі. Ці два світи – віртуальний і реальний – впливали й збагачували один одного. Він вважає, що однієї технічної можливості контактувати один з одним за допомогою комп'ютера недостатньо для створення співтовариства. Автор аналізує систему WELL, що заснована в 1986 році в Каліфорнії (США) і є однією з перших, яка здійснила функціонування віртуальних співтовариств не тільки в теорії, а й на практиці. Використовуючи терміни «третього місця» Рея Олденберга, Г. Рейнгольд говорить, що WELL можна сприймати як маленьку пивну по сусідству. Почуття включення у WELL нагадує почуття, що виникає при відвідуванні кафе, пабу, спільної кімнати – того місця, де є можливість, якщо хочеться, послухати чийось думку чи приєднатись до бесіди. Нагадаємо, що на думку Р. Хаммана, соціологічний термін "співтовариство" варто розуміти як групу людей, що беруть участь у соціальній взаємодії й мають певні спільні зв'язки між собою в певних просторово-часових рамках [13, с. 170].

Подальшого розвитку поняття віртуального співтовариства набуло в наукових працях багатьох учених-теоретиків віртуального або кіберпросторового співтовариства. Популярність поняття «віртуальне співтовариство» у наукових колах пояснюється його актуальністю для сучасного суспільства. У дослідженнях Джонуса, Хайфорнвайте, Лоудера, Рейнгольда, Шулера, Дуттона, Ренінгера, Шумара, Вулгара репрезентовані нові ідеї, аналізується усталена концепція, що необхідна для перегляду поняття співтовариства. Однак загально визнане визначення віртуального співтовариства та кіберпростору поки що в науковій літературі відсутнє.

У традиційному розумінні, на думку К. Поупла, співтовариство являє собою «місце теплоти, близькості та соціальної єдності» [14]. У такому визначенні співтовариства зроблений акцент на стабільності.

Дж. Джоунг вважає, що віртуальне співтовариство схоже на місто розваг Лас-Вегас. Там люди знаходять духовне споріднення.

«Якщо ми оберемо віртуальне співтовариство, яке заохочує виховання та навчання, то у важкі часи це співтовариство може простягнути віртуальну руку допомоги і підтримки. Байдуже, де ти живеш, завжди є впевненість віртуально зустріти людей, які розділяють із тобою твої інтереси та цінності. Однак автор дивиться на віртуальні співтовариства скептично й не хотів би там жити [15].

Вплив часового чинника на побудову віртуального співтовариства вивчається Дж. Лапаче том, який вважає, що час є критичним чинником у житті віртуального суспільства. Автор обговорює співвідношення між фізичним і віртуальним співтовариством і можливість для учасників стати настільки залученими у віртуальне співтовариство, що може спостерігатися втрата контакту з реальним фізичним світом. Учасники можуть втратити контакти з родиною і друзями. Коли учасники віртуальних співтовариств самоізолюються від фізичного співтовариства, їхня участь у віртуальному співтоваристві стає менш цінною у зв'язку зі зростаючою обмеженістю їхнього досвіду. Дж. Лапачет робить висновок, що віртуальні співтовариства є добродійними в соціальному змісті, тому що надають можливість форуму для обговорення за інтересами, яке важко знайти іншим шляхом. Вони також дають людям змогу зустрітися фізично, щоб продовжити дискусію традиційним способом [16].

Можна погодитись зі Стівеном Г. Джоунсом, який вважає, що віртуальні співтовариства – це безперечні соціальні простори, в яких люди ще зустрічаються віч-на-віч, але вже з визначеними по-іншому поняттями «зустрічаються» і «особою». Як вважає Стівен Г. Джоунс, у фізичних співтовариствах «поняття простору більше розумілося як простір, який сприяє створенню соціальних відносин, а не як місце, що виникає завдяки соціальним відносинам». Але поширення інформаційних комунікаційних технологій і їхнє застосування в повсякденному житті змінило поняття співтовариства. Автор задається питаннями про те, як може індивідуальність, непорівнювана за величиною зі співтовариством, підтримувати своє існування? Ким ми є в режимі он-лайн? Яка природа повідомлень окремих учасників до віртуальних співтовариств? Чи є соціальний актор у кіберпросторі мас-медіа мас-медіатором, суспільною фігурою або приватною ангажованою особою в замкнутих просторових взаєминах? Стівен Г.

Джоунс стверджує, що зв'язок між віртуальними співтовариствами та соціальними й політичними світами, частиною яких є користувачі, досить невизначений, на кшталт зв'язку, що існує між рекламою і споживачем або між телебаченням і ефективністю його впливу. Стівен Г. Джоунс пише, що комунікація «буде здійснюватися за допомогою електронних шляхів, чого не в змозі були зробити цементні дороги» [17]. Отже, інформаційні комунікаційні технології сприятимуть більш ефективному соціальному спілкуванню.

Отже, нова форма соціального згуртування, яку часто називають віртуальною, кіберпростором, он-лайн, цифровою або електронною, створюючи різноманітні форми віртуальних співтовариств підтримує та виводить на новий рівень надзвичайну мобільність сучасної людини та кардинально трансформує традиційне розуміння місця розташування у створенні соціальних структур.

Література

1. Туронок С.Н. Интернет и политический процесс / С.Н. Туронок // *Общественные науки и современность*. – 2001. – № 2. – С.51-63.
2. Rheingold, H. (2000), *Virtual community* (2nd Ed), The MIT Press, London, 341 p.
3. Wellman, B., Berkowitz, D. (1988), *Social Structures: a Network Approach*, Cambridge, 159 p.
4. Lasarsfeld O., Berlson B., Guadet H. (1969), *The People's Choice. How Voter Makes up His Mind in a Presidential Campaign*, New York, 234 p.
5. Нейсбит Дж. Мегатренды / Дж. Нейсбит. – М.: АСТ / Ермак, 2003. – 384 с.
6. Поппер К.Р. Открытое общество и его враги. В 2-х томах / К.Р. Поппер. – Т.1. – М.: Феникс, Международный фонд "Культурная инициатива", 1992.
7. Rafaeli, S. (2004), *De-lurking in Virtual Communities: a Social Communication Network Approach to Measuring the Effects of Social and Cultural Capital*, Cambridge, 145 p.
8. Патнэм Р. Процветающая комьюнити, социальный капитал и общественная жизнь / Р. Патнэм // *Мировая экономика и международные отношения*. – 1995. – № 4. – С.78-83.

9. Gibson, W. (1984), *Neuromancer*, Gollancz, London.
 10. Бондаренко С.В. Социальная система киберпространства [Электронный ресурс] / С. В. Бондаренко // *Материалы научно-методической конференции «Интернет и современное общество»*. – Режим доступа : <http://ims2002.nw.ru/02-rlf05.html> [Bondarenko, S.V. «Social'naja sistema kiberprostranstva»]
 11. Бондаренко С.В. Социальная система киберпространства: материалы научно-методической конференции «Интернет и современное общество» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ims2002.nw.ru/02-rlf05.html> [Bondarenko, S.V. «Social'naja sistema kiberprostranstva»]
 12. Патаракин Е.Д. Сетевые сообщества и обучение / Е.Д. Патаракин. – М.: «ПЕР СЭ», 2006. – 198 с.
 13. Коноплицкий С. Интернет как предмет социологического анализа / С. Коноплицкий // *Социология: теория, методы, маркетинг*. – 2005. – № 3. – С.186-193.
 14. Popple, K. (1995), *Analizing Community Work: Its Theory and Practice*, Open University press, Buckingham, 221 p.
 15. Абстракты статей // Психология Интернета [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://banderus2.narod.ru/50959.html> [Abstrakty statej [Ehlektronnyj resurs], Psikhologija Interneta]
 17. Jones, S. G. (1995), “Understanding Community in the Information Age”, *CyberSociety: Computer-Mediated Communication and Community*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA, P. 76.
1. Turonok S.N. Y`nternet y` poly`ty`chesky`j process / S.N. Turonok // *Obshhestvennyye nauky` y` sovremennost`*. – 2001. – # 2. – S.51-63.
 5. Nejsby`t Dzh. Megatrendy / Dzh. Nejsby`t. – М.: AST / Ermak, 2003. – 384 s.
 6. Popper K.R. Otkrytoe obshhestvo y` ego vragy`. V 2-x tomah / K.R. Popper. – Т.1. – М.: Feny`ks, Mezhdunarodnyj fond "Kul`turnaya y`ny`sy`aty`va", 1992.
 8. Патнэм Р. Proczvetayushhaya kom`yuny`ty`, socy`al`nyj kapu`tal y` obshhestvennaya zhy`zn` / R. Патнэм // *My`rovaya ekonomy`ka y` mezhdunarodnyye otnosheny`ya*. – 1995. – # 4. – S.78-83.
 10. Bondarenko S.V. Socy`al`naya sy`stema ky`berprostranstva

[Электронный ресурс] / S. V. Bondarenko // Матеріали науково-методическої конференції «Інтернет і сучасне суспільство». – Режим доступу : <http://ims2002.nw.ru/02-rlf05.html> [Bondarenko, S.V. «Social'naja sistema kiberprostranstva»]

11. Bondarenko S.V. Соціальна система кіберпростору: матеріали науково-методическої конференції «Інтернет і сучасне суспільство» [Электронный ресурс] – Режим доступу: <http://ims2002.nw.ru/02-rlf05.html> [Bondarenko, S.V. «Social'naja sistema kiberprostranstva»]

12. Патаракін Е.Д. Сетеві суспільства і об'єкти / Е.Д. Патаракін. – М.: «ПЕР СД», 2006. – 198 с.

13. Конопличук С. Інтернет як предмет соціологічного аналізу / С. Конопличук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – # 3. – С.186-193.

15. Абстракти статей // Психологія Інтернету [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://banderus2.narod.ru/50959.html> [Абстракти статей [Електронний ресурс], Психологія Інтернету]

Рецензент Василенко С. Д., д.політ.н., професор Одеської національної морської академії

3.11.2014

УДК 323.173: 32.81'272(477)

Савойська Світлана

ПРОРОСІЙСЬКИЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ФЕНОМЕН МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Аналізується проросійський сепаратизм як феномен, який має чітке російське забарвлення, а також тісний зв'язок із євразійським рухом незалежної України, яка перетворилася на таку державу, якій можна усе що завгодно диктувати і якою можна як завгодно маніпулювати. Виявлено чинники проросійського сепаратизму, якими є: негативне ставлення Росії до української незалежності, української мови і культури, гальмування їх розвитку і поширення на Сході і Півдні України проросійськими політичними силами, із діяльністю